RUSKI INWALID

N°. 195.

ŚRODA. 18 Sierpnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Ameryka Południowa.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Inspruk, 26 Lipca.

Wysłużony nasz Professor *Gammer*, wziął był pozwolenie dla przepędzenia niejakiego czasu na wsi i udał się do maiętności iedney o kilka godzin drogi od miasta tuteyszego. 20 b. m. uderzony został piorunem o godzinie piątey z południa w chwilę, gdy wchodził do pokoiu i umarł na mieyscu.

Francyia.

z Paryża, 6 Sierpnia.

Sławny żeglarz napowietrzny *Robertson* zadziwia całą Portugalią nieznanemi tam dotąd balonami. Na obchód rocznicy urodzin Króla, kazał w *Oporto* wsieść synowicy swoiey w balon, który dla uniknienia wszelkiego niebespieczeństwa był przywiązany. Smiała panienka wzięła skrycie nóż, i aby wzbić się wyżey chciała urznąć sznurek. Postrzegł to zaraz troskliwy stryy, i spiesznie za pomocą otaczaiących go ludzi sciągnął balon na ziemię.

Rada ministrów odbyła w tych dniach kilka posiedzeń, na których wyłącznie zaymowała się rozbiorem pytania: czy należy rozwiązać izbę deputowanych? Powiadaią że dotąd nierozwiązano iescze tey kwestyi. — Zresztą gdyby terazniey-za izba i rozwiązaną została, zawsze według przepisów konstytucyi nowa powinna bydz zwołaną w przeciągu trzech miesięcy.

Policyia iak naypilniey baczy na to, aby nikt nieużywał żadnego rodzaiu broni ukrytey. Kupcy i rzemieslnicy, którzyby przekonani byli o przedawanie, lub robienie takowey, nader surową odbiorą karę.

Wielki most zbudowany w okolicach Bordeau przez rzękę Garonnę, ma długosci 700 a szerokosci 40 stop i opiera się na 17stu arkadach. Summa na wystawienie iego, zebrana iest za pomocą akcyy.

Przedsięwzięcie tuteyszych *liberalistów* względem wydrukowania iak naytańszey nowego wydania konstytucyi, iest teraz przedmiotem rozmów powszechnych. W iednym dzienniku wyrachowano, że 500 tysięcy exemplarzy, nie więcey będzie kosztować iak 5254 franki, a sprzedanie uczyni 25,000, co przyniesię czystey korzysci patryotycznym wydawcóm blisko 20,000 franków. Jest iuż zaprenumerowano 357,882 exemplarze.

Syn nieszczęsliwego *Fualdesa* osiadł teraz w Paryzu i założył kantor handlowy.

W gazetach naszych czytamy obszerne szczegóły o pożarze, który w przeszłym tygodniu zniszczył przedmiescie Bercy. Szkoda tą klęską zrządzona według niektóych, wynosi osm a według innych 16 milionów franków. Osobliwszem iednakże Opatrznosci zrządzeniem nikt nieutracił życia. Liczba ranionych do 18 a pozbawionych zmysłów i późniey uratowanych do 50 osob wynosi. Pogłoska iakby kilku ludzi wpadło do studni i dwoch kommissantów spaliło się w swoich pokoiach, iest fałszywą. Smutne położenie wyrobników pozbawionych tym pożarem wszelkiego sposobu wyżywienia się przechodzi wszelkie opisanie. Z liczby spalonych win i budowli, zabespieczono było w towarzystwie *Fenixa* za 440,000 — a w drugiem podobnem za 500,000 i w Królewskim kantorze bespieczeństwa za 77,000 franków. Pierwsze z tych towarzystw pomieściło w pismach peryodycznych szczegółowy artykuł w którym donosi, że summę pomienioną całkowicie wypłacić może. Jego dochod roczny wynosi 180,000; a summa którą ma w gotowiznie do 500,000 franków. Pan *Cabanis* oświadczył swoim wierzycielom, iż pomimo stratę, którą poniosł, niechybi bynaymniey w swoich umowach nikomu.—Rozrzucone budowy i opalone drzewa naysmutnieyszy wystawuią widok; a nieprzyiemny zapach zgorzalizny i rozlanych mocnych napoiów dotychczas napełnia okolice. — Przewoznicy z przedmieścia la Rapè dowodzili naywiększey gorliwości w ratowaniu sąsiadów swoich. Prawie cały maiątek tych nieszczęśliwych miany za skradziony lub spalony, powróconym został właścicielom. Towarzystwo młodych chirurgów, przyięło na siebi leczenie ranionych i opalonych, bez płatnie.

Pozawczora nowego docieczono zamachu ludzi złośliwych usiłuiących znowu podpalić przedmieście Bercy; sprawcy tey niegodziwości w liczbie pięciu, weszli byli do traktyieru i kazali sobie dać obiad. Tym czasem ieden z nich wyszedł na ustronie, gdzie było kilka beczek spirytusu winnego i wódki i rzucił knot zapalony do słomy blisko beczek leżącey. Szczęściem postrzegł to blisko stoiący żołnierz z oddziału pożarowych; porwał złoczyńcę pomimo wszelki z iego stroy opor i dwukrotnie zadane rany nożem. Inni iego towarzysze znayduiący się w traktyierze byli także pochwytani, a pożar który się iuż był rozpoczął wczesnie ugaszono. Powszechnie rozumieią, że ci podpalacze iedynie dla dania sobie zręcznosci do rabusiostwa przedsięwzięli tę niegodziwość.

Do liczby dawnych mod należy także wprowadzaiące się używanie wachlerzy; lecz z tą rożnicą iż dawniey tylko same kobiety ich używały, a teraz na widowiskach teatralnych męszczyźni się z nimi pokazuią, maiąc przy tem niezmierne lornetki i okulary. Tak ustroiony elegant wszystkich na siebie obraca oczy.

— Król dnia wczorayszego dawał prywatne posłuchanie margrabiemu *de la Tour-du-Pin*, po czem zaymował się interessami państwa z Xiążęciem *Richelieu* i ministrem spraw zagranicznych.

Xiężna *Berry* szczęśliwie zbliża się do końca ciąży swoiey.

Na przedstawienie ministra spraw wewnętrznych Król ozdobił włascicieli gruntu czyli rolników, którzy przyznani zostali za godnych nagrody, złotemi i srednemi medalami. Na ten koniec wybito 10 złotych a 32 srebrnych medali; nadto zaszczytnie wspomniano o 31 rolnikach, którzy nieotrzymali tey nagrody.

Pozawczora dawał Król posłuchanie margrabiemu de *Moustier* posłowi francuzkiemu przy dworze hannowerskim; następnie Baronowi *Durand de Mareuil* podobnemuż posłowi przy dworze niderlandskim.

AMERYKA POŁUDNIOWA.

Zgromadzenie prowincyi Buenos-Ayrskiey odprawiło d. 1 Maia pierwszą sessyią, a nazaiutrz złożyło Pana *Sarratea* z urzędu, i Pana *Ramos Mexia*, pierwszego urzędnika mieyskiego. tymczasowym Gubernatorem mianowało. Zdaie się iednak, iż to niedługo potrwa; słychać bowiem o nowych odmianach. P. *Sarratea* wyiechał z miasta, i ma bydź w obozie woyska sprzymierzonego niedaleko *Santa Fè*, a przy pomocy federalistów odzyska zapewne swóy urząd.

Jenerał pewstańców *Montillo* doniosł pod d. 4 Czerwca o zaszłych w *Rio de la Hacha* wypadkach, lecz w sposobie, nie bardzo chlu-

bnym dla Anglików. Wyraża, iż po odniesionym nad Hiszpanami zwycięztwie, Anglicy zostaiącey w służbie domagali się zaległ płacy. *Montillo* wystawił im niemożność dopełnienia natychmiast ich żądania, oswiadczył atoli: iż mu uczyni zadosyć, gdy wsiadłszy na statki pomogą mu do zdobycia *Santa Maria*. Przystali na to pod warunkiem, aby im pierwey pozwolono zrabować i spalić miasteczko *Rio de la Hacha*. Uczynili to wbrew woli Jenerała, który się potem od barbarzyńców odłączył, i kazał im się udać dokąd chcą, bo Rzeczpospolita bez nich obeyść się może. Przybyli więc do *Jamaiki*.

WIADOMOŚCI Z OBCYCH KRAIÓW TYCZĄCE SIĘ UMIEIETNOŚCI, LITERATURY I SZTUK NADOBNYCH.

— Pan *Jäck*, przełożony nad biblioteką Królewską w *Bambergu*, znalazł tamże rękopism *Eutropiusza* Historyi Rzymskiey, który zapewne przez Cesarza *Henryka Swiętego*, został sprowadzony z *Rzymu* przy założeniu Biskupstwa Bambergskiego. Rękopism ten okazuie się nierównie dokładnieyszy niżeli wszelkie dotychczas wyszłe wydania tego Pisarza, i może stać się użytecznym do sprostowania wielu sposobów czytania. Podobny rękopism *Liwiusza* nieco wprzód Professor *Goellner* odkrył w bibliiotece *Kolońskiey*.

— *Amadeo Peyron*, Proboszcz w *Turynie*, Professor ięzyków wschodnich, odkrył w bibliiotece *di St. Colombana*, niektóre wyiątki z dzieł *Cycerona*, a to z iednego rękopismu duplikowanego (*codex rescriptus*). Prócz wielu mów *Cycerona pro Cluentio*, *Caecina*, *Coelio*, *in Pisonem*, zawiera ten rękopism wiele wyiątków z mów niewydanych *pro Scauro*, *pro M. Tullio i in Clodium*. Aby zbladły atrament czytelnym uczynić, używał do tego powyższy uczony szperacz, sposobu chemicznego, podanego przez Pana *Giobert*, a zgadzaiącego się z sposobem PP. *L...* i *Blagden*.

— P. *Niebuhr* tayny Radca i Poseł Króla Jmci Pruskiego przy stolicy Apostolskiey, odkrył znowu wiele pism starożytnych dotąd nieznanych. Takiemi są: Ułomek mowy, *Cicerono pro M. Forteio*, tudzież z mowy *pro C. Rabrito ad Quirites*; ułomek 91 dzieła *Liwiusza*, inne z dwóch dzieł *Seneki* i wiele innych. Pan *Niebuhr* upoważniony przez Jego Swiątobliwość do wyszukania w bibliotece Watykańskiey skarbów literatury, postanowił dzieł tych ułomki ogłosić drukiem.

— Badacz natury *Leschinault*, zwiedzaiący Indyie, przesłał przez Pana *Houssard* z *Kalkutty* do *Paryża* kozła i kozę, odznaczaiące się nadzwyczay długiemi uszami. Nazbierał on wiele ciekawych płodów natury w *Pontichery* i czeka tylko sposobności przesłania ich do Francyi. Między żyiącemi zwierzętami ma młodego słonia. Zielnik iego składa się iuż z 600 gatunków roslin, z których więcey niż połowa iest wcale nowych; oprócz tego wprzód ieszcze posłał był 400 gatunków do Paryża. Ma iuż 300 zwierząt wypchanych, z których wiele iest nieznaiomych. Naywięcey atoli szacuie swóy zbiór mineralogiczny z przeszło 1500 kawałków różnych Indyyskich kruszców złożony, na których zbywa Paryzkiemu gabinetowi, a których liczbę ieszcze później w podróży swoiey do brzegów Malabaru i Cejlanu znacznie spodziewa się powiększyć.— Zyczy sobie do czterech lat w Indyiach zabawić.

— X. *Pradt* wydał znowu świeżo dzieło pod tytułem: *O teraźnieyszey rewolucyi Hiszpańskiey i o iey skutkach* (de la révolution actuelle de l'Espagne et de ses suites). Dziełu swemu dał taką dewizę: *L'injustice à la fin produit l'indépendance* (Niesprawiedliwość rodzi w końcu niepodległość.)

Swiatły ten pisarz przewiduiący przyszłość i umieiący dawać zdanie o teraźnieyszości, uważa i sądzi ten wypapek okiem znaiącego się polityka i wyciąga z niego skutki ważne iakie tylko pisarz gruntowny nauczony doświadczeniem, z przykładu wzruszonego ledwie nie całego świata, wyprowadzić może. Rzuciwszy w wstępie okiem na pole będące przedmiotem iego zastanowienia, i okazawszy co sobie pisać zamierza, kresli w żywym opisie, charakter i skutki rewolucyi Hiszpańskiey. Okazuie naprzód: ile z wewnętrznych i zewnętrznych stosunków Hiszpanii wypływało przyczyn tey zmiany, która prędzey lub później koniecznie nastąpić musiała; powtóre, gdzie właściwie o powodach istotnych rewolucyi iest mowa, zastanawia się Pisarz nad woyskiem, ile to miało wpływu na zmianę stanu politycznego Hiszpanii; potrzecie, przebiega oba pierwsze peryiody panowania *Ferdynanda VII*, w których rewolucyi nasienie rzucone było; poczwarte, oznacza gruntownie i przepowiada bardzo stosownie, iakie skutki z rewolucyi Hiszpańskiey spłyną na sa-

męż Hiszpaniią, na stosunki z osadami, na Amerykę, na handel swiata, na układ polityczny wszystkich kraiów a szczególniey Europy; popiąte nareszcie, gdzie iest pytanie: *Co ieszcze w Hiszpanii czynić wypada?* rozbiera Xiądz *Pradt* zasady konstytucyi Stanów *(Cortes)*, śledzi iey ducha i przeznaczenie, a okazawszy z iedney strony iey zalety, bardzo delikatnie i zręcznie wytyka wady, które w zasadach rządu spotrzegać się daią, a które zapewne poprawią Stany swiężo w tym celu zebrane.—Dzieło to tak ważne i tak gruntownie pisane, zostało iuż w Lipsku na Niemiecki ięzyk przełożone.

— Tenże niespracowany Xiędz *Pradt* wydał także dzieło: *O wyborach (de l'affaire des elections)* które policyia zabrała, drugie zaś o swieżo ukonczonym powtórnym *Kongressie Wiedeńskim*, bliskie iest ukończenia.

— Niedawno u iednego obywatela, maiącego upodobanie w dawnych rékopismach, znaleziono w Upsalu życie Linneusza, własnoręcznie przez niego samego po Szwedzku pisane i do swey smierci doprowadzone. Życie to ma bydź kosztem Rządu wydrukowane i na ięzyk Niemiecki przełożone.

— Wyszło w Paryżu opisanie nadzwyczaynych odkryć w Egipcie przez Pana *Cailland* poczynionych. Szczęśliwym trafem wynalazł on niedaleko góry *Zabarach* sławnę szmaragdową kopalnię, o której tylko dotąd z starożytnych świadectw i powieści Arabów wiedziano. Pan *Cailland* znalazł ią w tym stanie, w iakim od robotników *Ptolomeuszów* była opuszczoną. Widział znaczną ilość przepaści i podziemnych ganków, z których niektóre tak są obszerne, iżby w nich razem 400 ludzi pracować mogło. Znaleziono tamże rozmaite narzędzia starożytnych, a całkowite rozporządzenie kopalni, okazało dostatecznie stan górnictwa u starożytnych, P. *Cailland* kazał tam także moco pracować i ofiarował Baszy Egiptu 6 funtów szmaragdów. W bliskości tych pieczar widać ślady małego miasta, które zapewne przez górników było zamieszkane. Udaiąc się P. *Cailland* powtórnie do tych kopalni, miał z sobą wielką liczbę uzbroionych ludzi, górników i robotników, nad któremi Basza go przełożył.—W podróży swoiey do morza czerwonego, uważał ciekawie rodzay gór między *Nilem* i rzeką *Oasis*, które powiększey części są wapienne: przeglądał wiele Egipskich zwalisk, i odkrył wiele starożytnych sklepień i źródeł ciepłych. Między Greckiemi i Łacińskiemi napisami, które w swoiey wędrówce postrzegał, był napis z 70 wierszy i blisko z 9,000 liter złożony, na którego, przepisaniu trzy dni strawił. W swey drodze do kopalni szmaragdowey, natrafił na iednę z starożytnych dróg handlowych prowadzących do Indyi. Widział tam stacyie, mieysca odpoczynku karawan, źródła wody dla orzeźwiania znużonych upałem podróżnych i t. p. Droga ta, podług powieści Arabów, prowadzić miała do zwalisk starodawnego wielkiego miasta, które potem *Belzoni* i *Beechey* zwiedzili. Z licznemi zbiorami starożytnosci przybył P. *Cailland* roku zeszłego do *Paryża*. Oddał ie do Królewskiego gabinetu monet i antyków, sam zaś umyślił wydać dokładny opis podróży swoiey z rycinami w dwóch tomach *in folio*. Niedługo iednak, w celu dalszych odkryć, wrócił *Cailland* powtórnie do Egiptu, i posunął się daley ku *Oasis*. Niedaleko Piramidy *Saccaraha* zszedł do pieczar *Apisowi* poswięconych. Tam znalazł rodzay Labiryntu, w którym odkrył wiele byków zachowanych iak mumie. — Tak tedy ze wszystkich stron dochodzą nas ważne od brzegów *Nilu* odkrycia, które kray ten przed wieki tak sławny, a teraz grubą mgłą niewiadomosci okryty, powoli znaiomszym uczynią.

— Znany powszechnie Conversations-Lexicon został świeżo w Sztokolmie na ięzyk Szwedzki przełożony. Toż samo dzieło przetłomaczone także zostało na ięzyk Duński. W ięzyku Hollenderskim wyszedł iuż ieden tom pod tytułem *Zutphen bei Hhieme*. We Francyi i Anglii zaymuią się teraz wydaniem dziełka w podobnymże rodzaiu, do którego Lipski Conversations-Lexicon za wzór służyć będzie.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 60. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 — —
Rubel srebrny	—	— Ditto	—	3 70. —

W PETERSBURGU.

w drukarni woiennej Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.